

Н.А. Добрянська, канд. екон. наук, доцент
А.А. Нікіфорчук, канд. екон. наук, асистент
Одеський державний аграрний університет

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОГО ТА ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИВЕРСИФІКОВАНИХ КОРПОРАТИВНИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Постановка проблеми. Багаторічна суперечлива практика роботи корпорацій дала аналітичним і консалтинговим фірмам дуже великий матеріал для узагальнення та вироблення єдиних норм і рекомендацій з управління діяльністю корпорацій. Так, у США в 1992 р. підготовлені Американським інститутом права "Принципи управління корпораціями". Регулярно готує пропозиції Круглий стіл з питань бізнесу. Все це створює певну впорядкованість в розумінні суті корпоративних відносин та інтересів найрізноманітніших структурних категорій суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичним, методичним і практичним питанням впливу економічного та інституційного середовища на діяльність диверсифікованих корпоративних об'єднань присвячені праці таких українських вчених, як М.Й. Малік, О.Б. Наумов, П.Т. Саблук та інші науковці.

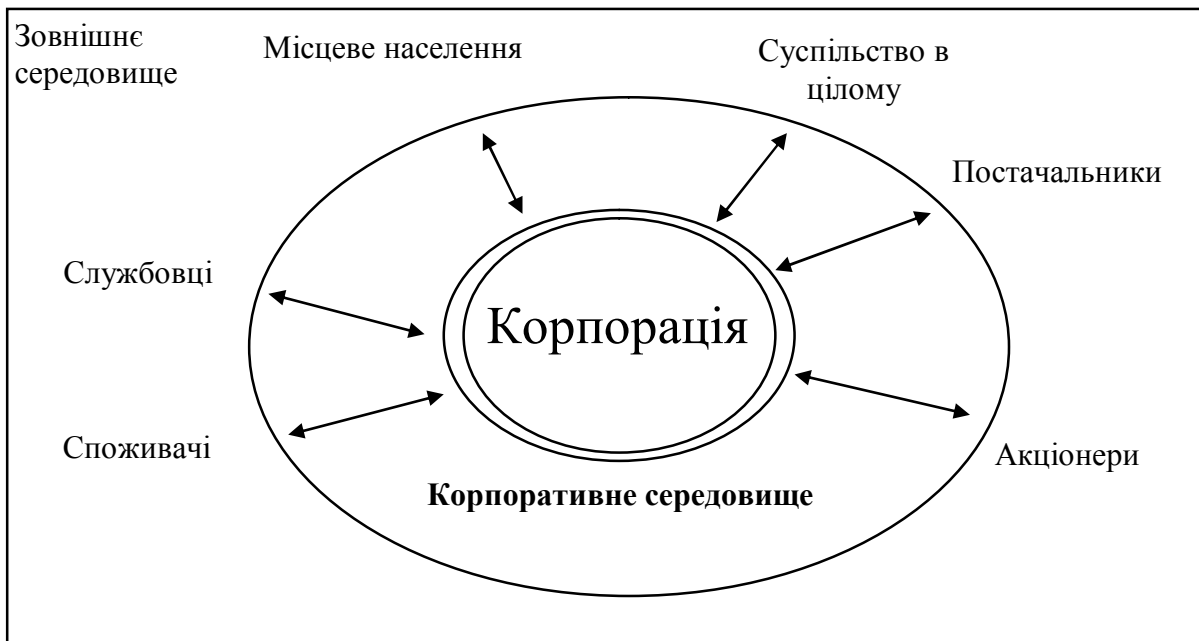
Формулювання цілей статті. Метою статті є розглянути вплив економічного та інституційного середовища на діяльність диверсифікованих корпоративних об'єднань.

Виклад основного матеріалу досліджень. У процесі функціонування корпорацій в її інституційне середовище (ІС) (рисунок) залучаються тим чи іншим способом різні суб'єкти суспільства і категорії людей. Тому керівництво корпорації в процесі прийняття рішень має враховувати інтереси економічних складових суспільства, розглянутих нижче.

Споживачі, які вимагають до себе найпильнішої уваги з боку корпорації. Без споживачів корпорація просто не зможе існувати. Споживачі хочуть отримати від неї якісні товари та послуги, прийнятні ціни, хороше обслуговування і правдиву рекламу.

Корпорація, як правило, являє собою об'єднання декількох компаній, що здійснюють діяльність у рамках загальної стратегії і консолідації фінансових потоків. За результатами обстеження суб'єктів господарської діяльності була складена багатопараметрична класифікація вітчизняних

корпорацій.

↔ Суб'єкти інституційного середовища

Досліджуючи процеси державного управління виділяють сформовані економікою умови:

- соціально-психологічні, які включають усвідомлення нових життєвих орієнтирів;
- діяльнісно-практичні, коли рішення, дії, операції, процедури, вчинки тощо спрямовані на досягнення цілей державної політики та здійснюються в її руслі.

Ця точка зору на умови принципово не відрізняється від традиційної або, як ми вважаємо, більш правильно називати консервативної. Система ринкових відносин характеризує такий етап у розвитку суспільства, коли домінують матеріально-речовинні фактори, що обумовлюють уречевлення і самих відносин. Особливість теперішнього періоду розвитку суспільства повинна переходити до умов і факторів інтелектуального порядку, що буде структурно змінювати умови в напрямку пріоритетів соціально-психологічного порядку.

У силу цього сам ринок буде виступати необхідною умовою переходу на більш якісний рівень розвитку суспільства - інтелектуально-інформаційний і соціально обумовлений.

Обґрунтоване використання ринкових можливостей, важелів регулювання дозволить розвивати еволюцію виробничих відносин, форм власності, правову базу економіки і її надбудовану структуру:

- ставити в центр уваги людину - її можливості і потреби;
- використовувати саморегульовані властивості ринкового механізму в суспільно значимих, глобальних цілях, з урахуванням світогосподарських процесів і тенденцій;
- постійно і всебічно спиратися на науково-практичні розробки й удосконалювати базу знань суспільства.

Проведена в рамках дослідження класифікація - це розподіл, поділ об'єктів макроекономічного середовища, понять, назв за класами, групами, розрядами, при якому в одну групу потрапляють об'єкти, що володіють загальною ознакою. Для цілей цього дослідження доцільно розділити їх за кількома ознаками класифікації на такі види (таблиця).

Класифікація корпорацій, які діють в Україні

Ознака класифікації	Вид корпорацій
1	2
За широтою географічного охоплення	ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА - 1) корпорація, що здійснює основну частину своїх операцій за межами країни, в якій вона зареєстрована, найчастіше в декількох країнах, де має мережу відділень, філій, представництв, 2) по виробленому в ООН визначенням - корпорація, що не залежна від країни її походження та форми власності в ній (приватна, державна чи змішана), має відділення у двох або більше країнах, які функціонують відповідно до системою прийняття рішень, що дозволяє проводити узгоджену політику і загальну стратегію.
	МІЖДЕРЖАВНА - 1) корпорація, що отримала право здійснення діяльності на території іншої країни шляхом укладення угоди між державними органами країни її реєстрації та іншої країни, 2) у разі створення міжнародної фінансово-промислової групи на основі міжурядової угоди їй присвоюється статус міждержавної (міжнародної) фінансово-промислової групи.
	НАЦІОНАЛЬНА - корпорація, що здійснює свою діяльність у масштабах всієї країни, в якій вона зареєстрована.
	ГАЛУЗЕВА - корпорація, сфера діяльності якої знаходиться в рамках однієї галузі національної економіки, вузькодиверсифікована корпорація.
	РЕГІОНАЛЬНА - корпорація, до складу якої входять компанії, зареєстровані на території одного регіону.
	ПІДПРИЄМСТВО - корпорація, що представляє собою самостійний територіально відокремлений майново-господарський комплекс, що не є об'єднанням декількох юридичних осіб.

Продовження таблиці	
1	2
За типом об'єднання капіталу	АСОЦІАЦІЯ - добровільне об'єднання фізичних та (або) юридичних осіб з метою взаємного співробітництва при збереженні самостійності і незалежності входять в об'єднання членів.
	КОНГЛОМЕРАТ - одна з форм союзу, об'єднання різнопрофільних фірм, що оперують на різних секторах ринку. В умовах конгломерату зберігається високий ступінь самостійності вхідних у нього фірм і децентралізація управління.
	КОНСОРЦІУМ - тимчасове об'єднання компаній, банків та інших організацій на основі загальної угоди для здійснення капітамісткого проекту або спільного розміщення позики (несе солідарну відповідальність перед замовниками).
	КОНЦЕРН - велике об'єднання компаній, пов'язаних спільністю інтересів, договорами, капіталом, участю у спільній діяльності (часто така група об'єднується навколо холдингу, який тримає акції цих компаній).
	СИНДИКАТ - об'єднання компаній, що випускають однорідну продукцію, з метою організації її колективного збуту через єдину торгівельну мережу.
	ТРЕСТ - об'єднання компаній, фірм, в якому його учасники, що увійшли до складу тресту, втрачають свою виробничо-торгівельну самостійність, керуються в цих областях своєї діяльності рішеннями керуючого центру.
	ФІНАНСОВО-ПРОМИСЛОВА ГРУПА - зареєстрована в установленому порядку у відповідних органах група юридично незалежних компаній, фінансових та інвестиційних інститутів, об'єднали свої матеріальні ресурси і капітали для досягнення загальної економічної мети.
	ХОЛДИНГ - сукупність холдингової компанії, що володіє контрольними пакетами акцій і керує або контролює діяльність інших (дочірніх) компаній з метою здійснення контролю над їх операціями. Холдингова компанія може не володіти власним виробничим потенціалом і не займатися виробничою діяльністю.
За цілями створення	НЕКОМЕРЦІЙНІ - корпорації, не розраховані на отримання прибутку. Це зазвичай урядові, міські, муніципальні, політичні об'єднання, а також благодійні, релігійні, освітні та інші подібні інститути.
	КОМЕРЦІЙНІ - створені для отримання прибутку в ході здійснення діяльності.

Розглянемо окремі особливості інституційних середовищ.

Інституційне середовище холдингу характеризується тим, що середовища окремих учасників перетинаються, наприклад, в частині акціонерів, а ІС керуючої компанії холдингу включає в себе середовища всіх учасників.

Інституційне середовище асоціації є об'єднанням інституційних середовищ, наприклад, за рахунок перехресного володіння акціями, а також за рахунок загальних постачальників і споживачів.

Інституційне середовище фінансово-промислової групи включає в себе, як правило, частково пересічні середовища окремих учасників

корпорації, а також самостійне оточення керуючої компанії ФПП.

Зміна конкуренції організації та вимог до неї відбувається під дією низки факторів. Фактори, що формують нові характеристики функціонування підприємств [1]:

- принципова зміна ролі інформаційних технологій;
- зростання ваги нематеріальних активів в потенціалі підприємства;
- посилення інтеграційних процесів;
- глобалізація ринків;
- загострення конкуренції;
- скорочення життєвого циклу продукції;
- зростання значення часового фактора при прийнятті рішень
- нестабільність інституційних умов.

Основними вважає О.В. Востряков, є інформація і зростання ролі інформаційних технологій, що в свою чергу призводить до зростання ваги інтелектуального потенціалу, як частки активів компанії.

Висновки. Управління діяльністю корпорацій будується на базисі відпрацьованих і дієвих норм у сфері фінансів, цінних паперів, управління, трудових взаємин, контрактних зобов'язань, договірної діяльності, організаційних структур, маркетингу. За наявності базових державних документів і накопиченого досвіду можна будувати систему корпоративних відносин на рівні конкретної корпорації, задаючи, таким чином, орієнтири для всієї української економіки.

Бібліографічний список: 1. Наумов О.Б. Розвиток текстильної промисловості та її сировинної бази / О.Б. Наумов. – Херсон: Олди-плюс, 2004. – 396 с. 2. Востряков О.В. Принципи функціонування підприємств в постіндустріальній епосі / О.В. Востряков // Ринкова економіка: Сучасна теорія і практика управління. Т. 7 (вип. 8). Формування ринкової структури у трансформаційній економіці України: зб. наук. праць економіко-правового факультету. – Одеса: Астропринт, 2004. – С. 263-273.

Добрянская Н.А., Никифорчук А.А. Влияние экономической и институциональной среды на деятельность диверсифицированных корпоративных объединений. Рассмотрены особенности организационно – правовых форм функционирования диверсифицированных корпоративных объединений, определено структурно правовое поле объединений.

Dobriansky N., Nikiforchuk A. The influence of the economic and institutional environment for the activities of diversified corporate groups have been considered.

